

Færgen i havn

Dan Turélls sidste bog med digte læses især for den alvor, hvormed den belyses af døden

NY BOG

Af ERIK SKYUM-NIELSEN

Ting, som én har gjort eller sagt, kort tid før døden satte skel, får bagefter uvægerlig en særlig tegn-karakter. Gestus og ytringer, som man under andre, mere almindelige omstændigheder blot ville tage for det, de var, og siden hen måske tilmed glemme, fremsstår, belyst af personens død, med samme definitive klarhed, som når skikkelser kaster deres lange skygger under vintrens lave sol.

Dan Turélls nye bog med digte læses man uundgåeligt i bevidstheden om hans nylige død. Men oplevelsen af pludselig skarphed skyldes også, at værket selv lægger op til stadig eftertanke, i forfaldets og afskedens tegn. Digtene skrives af en mand, der temmelig brat er blevet sig sin alders tyngde bevidst, og nogle bærer tydeligt præg af visheden om en alvorlig sygdom.

Formmæssigt og tematisk lægger *Tja-a Cha-Cha* sig i umiddelbar forlængelse af *Himalaya Hilton* fra 1991 og *Gud & Gokke* fra i fjor. Bogens foretrukne gebet er altså fortættet livsvisdom, og den består for den langt overvejende dels vedkommende af korte eller ultrakorte tekster, hvor digteren gør knap personlig status, griber en replik i luften eller analyserer en fast sproglig vending. Kun i to tilfælde begiver Dan Turéll sig uden for denne minimalpraksis, nemlig dels i en digt-kreds om barndommen, skrevet til fotos af Bror Bernild, dels i et langt digt, »Brev til Birkemose«, hvis tone og teknik minder umiskendeligt om Ivan Malinowskis tætte lyriske collager, *Romerske bassiner*, fra 1963:

Neon, freon, frenesi, frescoer – som vi dog kan, os mennesker, m. indbyggede drinks og cigaretter. Samler sumpskildpadder måske på muslingeskaller? Uret tikker, nu, altid, al tid. Færgen er i havn om få stavelser. Skæl, skolopendre og skorpioner.

Smukt i grunden, at Dan Turéll i den bog, der altså skulle blive hans sidste, ved-

kendte sig sin kærlighed til og afhængighed af dette store afdøde forbillede blandt moderne danske digtere.

De mindste bevægelser

I et digt, der rummer en hel lille poetik, afviser Dan Turéll med en vrængen at beskæftige sig med de såkaldt Store Følelser. Hvad hans lyrik i stedet skal handle om, er »små, næsten uanseelige bevægelser i sproget, i dagen. En slags liv blandt andre former for insekter og mikrober.«

Disse små bevægelser viser sig dog for de flestes vedkommende at have tydelig fælles retning mod døden. Digteren mærker f.eks., hvordan hans energi forsvinder, og hvordan kroppen, som han udtrykker sig, »smelter omkring stemmen«. Efterhånden føler jeg'et sig kun som drivende røg, eller som en plante, der blot kan åbne sig for, hvad der kommer.

En del af digtene møder det uafvendelige med sammenbidt galgenhumor. »Op med humøret!« siger Dan Turéll, idet han søger at minde sig selv og os andre om, at der jo altid kan anlægges et positivt synspunkt på alt. Hvordan det hele ser ud lige nu, afhænger som bekendt af, hvordan man vælger at se på det. Øl krummer f.eks. ikke i sengen!

Andre digte former sig som trodsige mobiliseringer, som når digteren konstaterer, at vi »står umiddelbart over for Død og Ruin, og således stoisk beslutter sig til at møde katastrofen »med stramt bundet slips«. Bemeldte beklædningsgenstand pryder da også bogens omslag.

Under den galgenhumoristiske overflade ligger i to ellers en angst, der ikke er til at tage fejl af. »Jeg ryster som ærtehalm,« indrømmer Dan Turéll, »og hænger sammen som espeløv«... Dét ordspil er blot ét af de mange, og dets lette, hurtige tone er velkendt og karakteristisk. Men alvorren vender stedse tilbage:

Der er altid nogen der har haft det værre

lyder et »Mantra 1« sat op på den mentale opslagstavle som forsvar og advarsel mod overdreven selvmedlidenhed. Og efterfølgeren »Mantra 2« drejer endda kniven en ekstra gang rundt i såret:

Der er altid nogen der tilmed har båret det bedre.

DAN TURÉLL

Foto: Ernst Nielsen

Indimellem møder man også den lidt for hurtige misantrop og den overlegent iagttagende Dan Turéll, ham, der har set det hele før og kun har et skuldertræk til overs for trivialiteternes repriser. Men det meste af bogen bæres af en ny, forurologt stemme: *Hver morgen begynder mit forløb med en tirret rasende afmægtig protest mod mine vilkår. Hver midnat*

forsoner jeg mig udmattet, men værdigt med dem. Sådan går mine døgn.

Når det nu ikke kunne være anderledes, bør man på en måde være glad for, at man også kom til at opleve denne side af Dan Turélls talent.

Dan Turéll: *Tja-a Cha-Cha*. Digte. 80 s. Kr. 168,00. Borgen. Udkommer i dag